



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI  
Delegatura w Katowicach

LKA.410.008.03.2016

P/16/045

# WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

## I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli

P/16/045 – Ochrona jakości wód ujmowanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczona do spożycia.

Jednostka  
przeprowadzająca  
kontrolę

Najwyższa Izba Kontroli  
Delegatura w Katowicach

Kontrolerzy

Iwona Soroczyńska – główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/55/2016 z dnia 31 maja 2016 r.

Stanisław Tarnowski – główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/54/2916 z dnia 31 maja 2016 r.

(dowód: akta kontroli str. 1 – 4)

Jednostka  
kontrolowana

Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Żywcu<sup>1</sup>.

Kierownik jednostki  
kontrolowanej

Pani Halina Staszkiwicz – Prezes Zarządu Spółki<sup>2</sup>.

(dowód: akta kontroli str. 5)

## II. Ocena kontrolowanej działalności

### Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia<sup>3</sup> pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości działania MPWiK mających na celu zapewnienie należytej jakości wody ujmowanej i podawanej do sieci wodociągowej, przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Uzasadnienie  
oceny ogólnej

Formułując powyższą ocenę Najwyższa Izba Kontroli uwzględniła, że MPWiK:

- prawidłowo realizowało zadania wynikające z ustanowienia bezpośredniej strefy ochrony ujęć wody rzeki Koszarawy w Żywcu i Świnnej;
- skutecznie zapobiegało negatywnemu wpływowi źródeł zanieczyszczenia środowiska na jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi;
- przestrzegało warunków korzystania z wód, określonych w pozwoleniach wodnoprawnych na pobór wody;
- prowadziło właściwy monitoring jakości wody ujmowanej oraz podawanej do sieci wodociągowej;
- pomimo niewystąpienia przypadku utraty przydatności wody do spożycia przez ludzi, podejmowało działania modernizacyjne infrastruktury technicznej dla zapewnienia większej skuteczności i pewności procesu uzdatniania wody;
- sporządzało i przekazywało terminowo wymagane przepisami sprawozdania i informacje, w których zamieszczano rzeczyste dane z układów pomiarowych;

<sup>1</sup> Zwane dalej: „MPWiK” lub „Spółka”.

<sup>2</sup> Zwana dalej „Prezesem MPWiK” lub „Prezesem Spółki”.

<sup>3</sup> Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

- zapewniono właściwe, zgodne z wymaganiami określonymi w zezwoleniu na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę, informowanie konsumentów o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Nieprawidłowości stwierdzone w toku kontroli polegały na:

- nieumieszczeniu tablic informujących o ustanowieniu strefy ochrony pośredniej ujęć wody rzeki Koszarawa w Żywcu i Świnnej;
- w trakcie badań laboratoryjnych wody ujmowanej i wprowadzanej do sieci wodociągowej w latach 2013 i 2014 nie dokonywano oznaczenia obecności manganu w wodzie po jej uzdatnieniu;
- w składanych w latach 2013-2015 do Marszałka Województwa Śląskiego informacjach o zakresie korzystania ze środowiska oraz o wysokości należnych opłat, ujęcie drenażowe (infiltracyjne) wykazywane było jako ujęcie wody podziemnej, co było niezgodne z posiadanymi pozwoleniami wodnoprawnymi.

### III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu  
faktycznego

#### 1. Stosowanie ograniczeń w użytkowaniu wód i powierzchni ziemi związanych z ustanowieniem strefy ochronnej ujęć wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi

- 1.1. MPWiK dysponowało dwoma powierzchniowymi, podstawowymi ujęciami wody na rzece Koszarawa, z których w okresie objętym kontrolą Spółka korzystała w celu zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia. Ich eksploatacja prowadzona była na podstawie i warunkach określonych w pozwoleniach wodnoprawnych wydanych decyzjami Starosty Żywieckiego<sup>4</sup>. Pozwolenia te obejmowały ujęcia: brzegowe w Żywcu i drenażowe w Świnnej (Koszarawa I i Koszarawa II). W ramach zbiorowego zaopatrywania w wodę Spółka obsługiwała mieszkańców Gminy Żywiec oraz strefę ekonomiczną Gminy Radziechowy-Wieprz.

(dowód: akta kontroli str. 22 – 34, 444 – 445)

Rozporządzeniem Nr 27/2012 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie<sup>5</sup> z dnia 27 grudnia 2012 r.<sup>6</sup> została ustanowiona strefa ochronna dla obu ujęć wody będących w dyspozycji MPWiK. Strefa ochrony bezpośredniej ujęć obejmowała teren o powierzchni 0,8 ha, położony w gminach Żywiec i Świnna, natomiast strefa ochrony pośredniej obejmowała obszar 23 000 ha, położony na terenach dziesięciu gmin (Gilowice, Jeleśnia, Koszarawa, Radziechowy-Wieprz, Stryszawa, Ślemień, Świnna, Ujsoły, Węgierska Górka i Żywiec).

Na terenie ochrony bezpośredniej obowiązywały zakazy i nakazy wynikające z art. 53 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne<sup>7</sup>, natomiast dla terenu ochrony pośredniej wprowadzone zostały szczegółowe zakazy. Wymienione w § 4 pkt 1 – 11 ww. rozporządzenia czynności zabronione dotyczyły w szczególności: wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi; rolniczego wykorzystania ścieków; przechowywania lub składowania odpadów promieniotwórczych; lokalizowania magazynów i rurociągów do transportu ropy naftowej i produktów ropopochodnych; lokalizowania składowisk odpadów komunalnych i niebezpiecznych; budowy

<sup>4</sup> Decyzja Nr WOŚ.6341.08.2011 z dnia 15 lipca 2011 r. i Nr WOŚ.6341.8.20.2014 z dnia 27 kwietnia 2015 r.

<sup>5</sup> Zwane dalej „RZGW”.

<sup>6</sup> Dz. Urz. Województwa Śląskiego z dnia 28 grudnia 2012 r. poz. 6061.

<sup>7</sup> Dz. U. z 2015 r., poz. 469 ze zm., zwanej dalej „upw”.

autostrad, torów kolejowych, dróg, mostów, parkingów; mycia pojazdów mechanicznych; lokalizowania nowych cmentarzy; realizowania budownictwa mieszkaniowego oraz urządzania kempingów bez przyłączenia do kanalizacji zbiorczej; prowadzenia ferm chowu lub hodowli zwierząt; stosowania nawozów oraz środków ochrony roślin wskazanych jako niebezpieczne dla organizmów wodnych. Zakaz lokalizowania nowych ujęć wód powierzchniowych dla potrzeb innych niż zwykle korzystanie z wód zawarty w § 4 pkt 12 ww. rozporządzenia został uchylony przez Wojewódzki Sąd Administracyjny w Krakowie, po uwzględnieniu skargi wniesionej przez Gminę Jasienica<sup>8</sup>, na teren której przypadła największa powierzchnia strefy ochrony pośredniej wynosząca 16 994,24 ha, co stanowiło 74% łącznej powierzchni tej strefy.

(dowód: akta kontroli str. 35 – 51, 372 – 386, 411 – 435)

1.2. W wyniku przeprowadzonych w toku kontroli oględzin terenu obu ujęć wody stwierdzono, że MPWiK prawidłowo realizowało obowiązki dotyczące terenu ochrony bezpośredniej. I tak:

- ujęcie wody w Żywcu: grunty nieużytkowane, pokryte trawnikiem z kilkoma drzewami. Sposób odprowadzania wód opadowych uniemożliwiał przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody, piaskownik służący do wstępnej sedymentacji był obudowany, zadaszony i szczelny. Teren ochronny był ogrodzony (od frontu płot metalowy o wysokości 2,20 m, dalej siatka ogrodzeniowa tej samej wysokości, brama wjazdowa zamykana na kłódkę.) Ogrodzenie było kompletne i w dobrym stanie. Teren ochrony bezpośredniej był odpowiednio oznakowany, poprzez rozmieszczenie na ogrodzeniu tablic zawierających informacje o ujęciu wody i zakazie wstępu. Tablice odpowiadały wymaganiom określonym w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 maja 2004 r. w sprawie wzorów tablic informacyjnych o strefie ujęcia wody<sup>9</sup> i były w dobrym stanie (widoczne i wyraźne).

W ocenie NIK należy uznać za *dobre praktyki* zastosowanie przez MPWiK dodatkowych zabezpieczeń przed możliwością wtargnięcia na teren ujęcia oraz zniszczenia urządzeń i potencjalnego zanieczyszczenia ujmowanych wód, polegających na zastosowaniu czujników alarmu ruchowego i kamer monitoringu prowadzonego przez dyspozytora Stacji Uzdatniania Wody<sup>10</sup> oraz firmę sprawującą ochronę ujęcia na podstawie *Umowy ochrony mienia w systemie monitoringu*<sup>11</sup>.

- ujęcie wody w Świnnej: grunty nieużytkowane, zadrzewione. Sposób odprowadzania wód opadowych uniemożliwiał przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody (studnie infiltracyjne przykryte betonowymi płytami, teren opadający w kierunku rzeki). Teren ogrodzony siatką metalową o wysokości 2,20 m. Odpowiednio oznakowany został obszar strefy ochrony bezpośredniej, poprzez rozmieszczenie na ogrodzeniu tablic zawierających informacje o ujęciu wody i zakazie wstępu. Tablice odpowiadały wymaganiom określonym w *rozporządzeniu w sprawie wzorów tablic* i były w dobrym stanie (widoczne i wyraźne).

(dowód: akta kontroli str. 52 – 53, 58 – 63)

<sup>8</sup> Wyrok z dnia 13 grudnia 2013 r. Sygn. Akt II SA/Kr.

<sup>9</sup> Dz. U. Nr 136, poz. 1457 ze zm., zwanym dalej: „rozporządzeniem w sprawie wzorów tablic”.

<sup>10</sup> Zwanej dalej: „SUW”.

<sup>11</sup> Umowa z dnia 1 marca 2011 r. zawarta z firmą NOWAK.

- 1.3. W zakresie realizacji przez MPWiK obowiązków dotyczących terenu ochrony pośredniej, określonych w art. 57 ust. 1 *upw.* stwierdzono, że granice tego terenu nie zostały oznaczone stosownie do powołanego przepisu.

(dowód: akta kontroli str. 53 – 54)

- 1.4. W celu pozyskania informacji o źródłach zanieczyszczeń kontrolowano strefę ochrony ujęć między innymi poprzez pobieranie próbek wody w różnych punktach rzeki Koszarawa. Korzystano także z danych posiadanych w tym zakresie przez gminę powiatu żywieckiego, w ramach realizacji zadań własnych, określonych w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach<sup>12</sup>. W oparciu o powyższe dane ustalono na jakich odcinkach rzeka była najbardziej zanieczyszczona oraz, że głównym źródłem zanieczyszczeń były ścieki odprowadzane nielegalnie do wód, co związane było z brakiem odpowiedniej infrastruktury komunalnej. Od 2009 roku Gmina Żywiec uczestniczy w II fazie projektu „Oczyszczanie ścieków na Żywiecczyźnie”<sup>13</sup>, który realizowany jest na terenie powiatu żywieckiego i obejmuje swoim zasięgiem obszar o łącznej powierzchni 85,6 tys. ha należący do gmin: Gilowice, Jeleśnia, Koszarawa, Lipowa, Łodygowice, Milówka, Radziechowy-Wieprz, Rajcza, Ujszoły, Węgierska Górka oraz Żywiec. Na koniec każdego roku wspólnie ze Związkiem Międzygminnym ds. Ekologii w Żywcu<sup>14</sup> oraz gminami realizującymi projekt, MPWiK szacowało liczbę mieszkańców jaka została podłączona do kanalizacji w danym roku. Wg wyjaśnień Dyrektora ds. Eksploatacji i Utrzymania Ruchu MPWiK<sup>15</sup>, Spółka nie posiada szczegółowych danych o liczbie potencjalnych źródeł zanieczyszczenia wód, między innymi ze względu na bardzo duży obszar strefy ochrony pośredniej źródeł.

Od 2011 r. rozpoczęło się stopniowe zmniejszenie źródeł zanieczyszczeń poprzez oddawanie do eksploatacji nowowytbudowanych, w ramach *Projektu*, sieci kanalizacyjnych. Dotychczas całkowicie skanalizowana została Gmina Koszarawa i częściowo Gmina Jeleśnia, w której większe zakłady przemysłowe zostały podłączone do kanalizacji sanitarnej (likwidacja oczyszczalni przemysłowych). Zakończenie prac w tej gminie przewidziane zostało na koniec 2016 roku. Natomiast Gmina Świnna nie uczestniczyła w *Projekcie*, gdyż samodzielnie realizuje budowę kolejnych odcinków kanalizacji, przy czym ścieki ze skanalizowanej części Gminy<sup>16</sup> odprowadzane są do Miejskiej Oczyszczalni Ścieków w Żywcu<sup>17</sup>. Nadal nie dokonano przełączenia ścieków komunalnych z miejscowości Korbielów do zlewni Miejskiej Oczyszczalni Ścieków w Żywcu, a co za tym idzie likwidacji oczyszczalni ścieków komunalnych w Korbielowie. Pomimo, iż w sierpniu 2015 r. *Związek Międzygminny* poinformował MPWiK o rozpoczęciu przygotowywania dokumentacji przetargowej umożliwiającej likwidację oczyszczalni w Korbielowie, nadal nie ogłoszono stosownego przetargu.

W ramach przeciwdziałania zanieczyszczeniu ujmowanych wód, MPWiK brało udział w tworzeniu *Programu* i współpracowało ze *Związkiem Międzygminnym* przy jego realizacji, wskazując między innymi na konieczność skanalizowania obszarów zlokalizowanych w strefie ochrony pośredniej ujęć wody i przylegających do niej. Uczestniczyło także w spotkaniach poszczególnych Rad Gmin, przeciwdziałając

<sup>12</sup> Dz. U. z 2016, poz. 250, zwana dalej „*ucpg*”.

<sup>13</sup> Umowa nr POIS.01.01.00-00-69/08-00 z dnia 20 lipca 2009 roku o dofinansowanie Projektu „Oczyszczanie ścieków na Żywiecczyźnie - Faza II” w ramach działania 1.1 „Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach powyżej 15 tys. RLM” priorytet I „Gospodarka wodno-ściekowa” Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007–2013., zwanego dalej: „*Projektem*”.

<sup>14</sup> Zwany dalej „*Związkiem Międzygminnym*”.

<sup>15</sup> Zwanym dalej „*Dyrektorem ds. Eksploatacji*”.

<sup>16</sup> Obecnie większa część mieszkańców Gminy Świnna korzysta z kanalizacji sanitarnej.

<sup>17</sup> Zwanej dalej „*MOS*”.

m.in. koncepcji budowy trzech oczyszczalni odprowadzających ścieki z Gmin: Koszarawa, Jeleśnia i Świnna w strefie pośredniej ochrony ujęcia i proponując przejęcie powstających na tych terenach ścieków do zlewni MOŚ, z uwagi na możliwość grawitacyjnego spływu ścieków. Ponadto, Spółka sfinansowała budowę odcinka kanału zbiorczego o długości około 1,3 km, odprowadzającego ścieki z Gminy Jeleśnia, a w późniejszym okresie również z Gminy Koszarawa. Obecnie MPWiK współpracuje ze *Związkiem Międzygminnym* przy dalszej realizacji programu.

W okresie objętym kontrolą MPWiK nie podejmowało działań w celu identyfikacji nieczynnych studni. Nie występowało także jako właściciel/zarządca ujęcia, do organu właściwego do wydania pozwolenia wodnoprawnego o nałożenie na właściciela gruntów położonych na terenie ochrony pośredniej obowiązku zlikwidowania nieczynnych studni lub ognisk zanieczyszczenia wody.

(dowód: akta kontroli str. 411 – 436)

- 1.5. Obszary ujęć wady i ich stref ochronnych zostały ujęte w następujących dokumentach planistycznych obejmujących te tereny: wojewódzkim planie zagospodarowania przestrzennego z 2004 roku oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gmin Jeleśnia<sup>18</sup>, Świnna<sup>19</sup>, Żywiec<sup>20</sup> i Koszarawa<sup>21</sup>.

W okresie objętym kontrolą MPWiK uczestniczyło jako strona (główny administrator istniejącego urządzenia wodnego) w jednym postępowaniu w sprawie wydania pozwolenia wodnoprawnego na szczególne korzystanie z wód, o którym mowa w art. 122 *upw*, tj.: na pobór wód z rzeki Koszarawa w km 4+340 na jazie w Świnnej oraz pobór wód ze sztucznego kanału tej rzeki o nazwie Młynówka, na wniosek podmiotu *Śrubena-Unia S.A. w Żywcu*. W trakcie przedmiotowego postępowania Spółka nie zgłaszała uwag i wniosków, dotyczących zapewnienia wymaganej jakości wód przeznaczonych do spożycia.

W powyższym okresie MPWiK nie uczestniczyło w postępowaniach w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia mogącego zawsze lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, o który mowa w art. 71 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko<sup>22</sup>, obejmującego swoim wpływem obszar ujęcia wody i jego strefy ochronnej lub strefy ochronnej, która wygasła.

(dowód: akta kontroli str. 413 – 414, 436 – 443)

Ustalone  
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- 1) W toku oględzin ogrodzenia strefy ochrony bezpośredniej ujęcia wody w Świnnej stwierdzono, że w jednym miejscu siatka ogrodzeniowa była przerwana, w odległości kilkunastu metrów od studzienki ujęcia wody i kilku metrów od tablicy informującej o strefie ochrony bezpośredniej. Przyczyny występowania przypadków niszczenia ogrodzenia strefy bezpośredniej oraz działania Spółki podejmowane w takich przypadkach wyjaśniła *Dyrektor ds. Eksploatacji: „Strefa ochrony bezpośredniej ujęcia wody zlokalizowana na lewym brzegu rzeki*

<sup>18</sup> Uchwała Nr XXVII/241/05/Rady Gminy Jeleśnia z dnia 19 lipca 2005 r.

<sup>19</sup> Uchwała Nr XLI/244/2006 Rady Gminy Świnna z dnia 30 marca 2006 r.

<sup>20</sup> Uchwała Nr XI/83/2011 Rady Miejskiej w Żywcu z dnia 30 czerwca 2011r.

<sup>21</sup> Uchwała Nr XXXIII/195/13 Rady Gminy Koszarawa z dnia 28 czerwca 2013 r.

<sup>22</sup> Dz. U. z 2016, poz. 353, zwanej dalej „*uuioś*”.

*Koszarawy znajduje się w niewielkim sąsiedztwie osiedli ludzi. Szczególnie w tej części strefy dochodzi do niszczenia ogrodzenia. Zdarzenia nasilają się w okresie letnim. Przypuszczalnie incydenty te związane są ze zbieraniem na terenie strefy grzybów, owoców leśnych. Ujęcie sprawców jest bardzo trudne ze względu na zalesiony teren strefy oraz jej okolic. W przypadku przerwania ogrodzenia strefy ochrony bezpośredniej służby przedsiębiorstwa przystępują niezwłocznie do usuwania ubytków i wyrw w ogrodzeniu. Oprócz tych czynności w miejscach, w których często pojawiają się wyrwy stosuje się podwójną siatkę ogrodzeniową i zamieszcza tabliczki z napisem *Wstęp wzbroniony*". Zadeklarowała również, że stwierdzona dziura zostanie niezwłocznie usunięta.*

(dowód: akta kontroli str. 53, 59, 446 – 447)

- 2) W zakresie realizacji przez MPWiK obowiązków dotyczących terenu ochrony pośredniej stwierdzono, że granice tego terenu nie zostały oznaczone stosownie do przepisu art. 57 ust. 1 *upw*, tj.: poprzez rozmieszczenie tablic zawierających informacje o ustanowieniu strefy we wszystkich punktach przecięcia się granicy terenu ze szlakami komunikacyjnymi oraz innymi charakterystycznymi punktami terenu.

Z uwagi na fakt, iż przedmiotowa nieprawidłowość została również stwierdzona w toku kontroli przeprowadzonej w dniach 1 i 2 czerwca 2016 r. przez RZGW, Spółka była w trakcie realizacji wniosku pokontrolnego w tym zakresie<sup>23</sup>. W tym celu zakupiono tablice informujące o strefie ochrony pośredniej ujęć, wyznaczono punkty lokalizacji poszczególnych tablic. Ze względu na konieczność umieszczenia znaków w pasie drogowym, w dniu 24 czerwca 2016 r. skierowano wniosek wraz z mapami lokalizacyjnymi do Powiatowego Zarządu Dróg w Żywcu o uzgodnienie lokalizacji tablic oznaczających granice terenu ochrony pośredniej ujęcia wody z rzeki Koszarawa<sup>24</sup>. Wymieniona wyżej kontrola była jedyną, przeprowadzoną w okresie 2013 – 2016 r. (I kw.) przez organy zewnętrzne, której przedmiot dotyczył strefy ochronnej ujęcia wody.

(dowód: akta kontroli str. 53 – 54, 448 – 459)

#### Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości.

## 2. Przestrzeganie warunków korzystania z wód określonych w pozwoleniu wodnoprawnym na pobór wód

Opis stanu faktycznego

- 2.1. Na podstawie przeprowadzonych oględzin oraz analizy dokumentacji prowadzonej w *SUW* stwierdzono, że MPWiK prawidłowo realizowało obowiązki określone w pozwoleniu wodnoprawnym, dotyczące ilości i jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Ewidencjonowanie ilości pobieranej wody prowadzone było w oparciu o dane z przepływomierzy elektromagnetycznych zamontowanych na rurociągach wody surowej (powierzchniowej i drenażowej), które przekazywane były automatycznie do pakietu programowego ASIX, służącego do realizacji komputerowych systemów wizualizacji, nadzoru i sterowania procesów przemysłowych, tj.: do obsługi całej automatyki *SUW*. Dodatkowo – w celach kontrolnych – prowadzona była ewidencja ręczna odczytów stanu licznika.

<sup>23</sup> Zarządzenie Pokontrolne Nr 4/16 Dyrektora RZGW z dnia 16 czerwca 2016 r.

<sup>24</sup> Pismo Nr TTZ/63/620/2016.

W oparciu o wymienione ewidencje stwierdzono, że Spółka nie przekraczała w latach 2013, 2014, 2015 i w I kwartale 2016 roku maksymalnych ilości pobieranej wody: na godzinę, średniej na dobę oraz maksymalnej na rok, określonych w posiadanych pozwoleniach wodnoprawnych w następujących wielkościach:

wg pozwolenia z 2011 roku:

- z ujęcia brzegowego:  $Q_{\max}=720 \text{ m}^3/\text{h}$ ,  $Q_{\text{sr}}=16\,040 \text{ m}^3/24\text{h}$ ,  $Q_{\max}=5\,854\,600 \text{ m}^3/\text{rok}$ ;
- z ujęcia drenażowego:  $Q_{\max}=252 \text{ m}^3/\text{h}$ ,  $Q_{\text{sr}}=5\,740 \text{ m}^3/24\text{h}$ ,  $Q_{\max}=2\,095\,100 \text{ m}^3/\text{rok}$ ;

wg pozwolenia z 2015 roku:

- z ujęcia brzegowego:  $Q_{\max}=720 \text{ m}^3/\text{h}$ ,  $Q_{\text{sr}}=10\,088 \text{ m}^3/24\text{h}$ ,  $Q_{\max}=3\,682\,000 \text{ m}^3/\text{rok}$ .
- z ujęcia drenażowego:  $Q_{\max}=252 \text{ m}^3/\text{h}$ ,  $Q_{\text{sr}}=2\,386 \text{ m}^3/24\text{h}$ ,  $Q_{\max}=871\,000 \text{ m}^3/\text{rok}$ ;

Faktyczne ilości wody pobieranej z ujęcia powierzchniowego w ciągu godziny nie przekraczały w badanym okresie  $600 \text{ m}^3/\text{h}$ , gdyż taka była maksymalna wartość przepływu wody z tego ujęcia, ograniczona w programie zarządzającym *SUW*. Maksymalny, zaobserwowany w tym okresie przepływ wody z ujęcia drenażowego, przy całkowitym otwarciu zasowy regulującej, wyniósł  $150 \text{ m}^3/\text{h}$ .

Średnie dobowe ilości pobieranej wody wynosiły:

- w 2013:  $6\,442 \text{ m}^3$  z ujęcia powierzchniowego i  $1\,223 \text{ m}^3$  z drenażowego;
- w 2014 (odpowiednio):  $5\,629,5 \text{ m}^3$  i  $1\,834,3 \text{ m}^3$ ;
- w 2015:  $6\,322,8 \text{ m}^3$  i  $1\,810,9 \text{ m}^3$ ;
- w I kwartale 2016:  $6\,025,9 \text{ m}^3$  i  $1\,733,9 \text{ m}^3$ .

W poszczególnych latach objętych kontrolą pobrano z ujęcia powierzchniowego:  $2\,351\,238 \text{ m}^3$  w 2013 r.;  $2\,054\,780 \text{ m}^3$  w 2014 r.;  $2\,307\,812 \text{ m}^3$ , a w I kwartale  $548\,360 \text{ m}^3$ . Z ujęcia drenażowego pobrano w analogicznych okresach:  $446\,288 \text{ m}^3$ ;  $669\,531 \text{ m}^3$ ;  $660\,968 \text{ m}^3$ , a w I kwartale  $157\,790 \text{ m}^3$  wody.

W celu utrzymania przepływu nienaruszalnego na ujęciu brzegowym wbudowano zastawki, ograniczające dopływ wody do ujęcia oraz dwa czujniki poziomu wody ujmowanego w stosownym rejestrze. Zasady gospodarowania wodą w okresach przepływów niskich stanowiły jedną z procedur zawartych w *Instrukcji Gospodarowania Wodą* zatwierdzonej przez Starostę Żywieckiego w pozwoleniach wodnoprawnych.

(dowód: akta kontroli str. 54, 70, 510 – 537)

- 2.2. Stan urządzeń służących do poboru wody oraz punktów do kontroli ilości i jakości ujmowanych wód ocenić należy - zdaniem NIK - jako dostateczny. Na ujęciu brzegowym stwierdzono w kilku miejscach drobne ubytki betonu (korozja), ślady korozji na metalowych częściach ogrodzenia strefy ochrony bezpośredniej oraz na urządzeniach tamy, niebiorących udziału w procesie ujmowania wody. Urządzenia używane nie były skorodowane. Na ujęciu drenażowym obudowy betonowe studzienek i ogrodzenia były w stanie dostatecznym, z widoczną miejscami korozją betonu. Stan urządzeń służących w *SUW* do podawania wody do sieci wodociągowej w tym urządzenia kontrole takie jak: mętnościomierz, pehametr, przepływomierz, sonda chloru wolnego, system biomonitoringu SYMBIO należy ocenić jako dobry.



Pomiary pobieranej wody w stanie pierwotnym obejmowały pomiar ilości, a w zakresie jakości pomiary mętności i temperatury. Sposób postępowania w przypadku zatrzymania działalności lub awarii urządzeń istotnych dla realizacji pozwolenia, a także rozmiar i warunki korzystania z wód oraz urządzeń wodnych w tych sytuacjach z maksymalnym dopuszczalnym czasem trwania tych warunków określono w *Procedurach awaryjnych MPWiK Sp. z o.o. w Żywcu*<sup>25</sup>. W dokumencie tym zawarto 7 szczegółowych procedur awaryjnych obejmujących następujące zagadnienia: skażenie wody na ujęciu; pogorszenie jakości wody przeznaczonej do spożycia oraz awarie: urządzeń do dezynfekcji wody MIOX; lampy UV; zasilania w energię elektryczną SUW; filtrów i koagulacji. W celu zapewnienia stałego dopływu energii elektrycznej do ujęcia wody zastosowano podwójną rozdzielnię zaopatrzenia w prąd, agregat prądotwórczy i zabezpieczenia UPS.

(dowód: akta kontroli str. 56 – 57, 63 – 69, 460 – 499)

2.3. Książki ewidencji dla ujęć wody prowadzone były w SUW w systemie komputerowym. Wydruk książki eksploatacji ujęcia brzegowego w Żywcu obejmował 48 wpisów (opisy przeprowadzonych czynności eksploatacyjnych) z okresu od maja 2009 do czerwca 2016 roku, a ujęcia w Świnnej obejmował 27 pozycji z okresu od kwietnia 2012 do maja 2016 roku. Dla obu ujęć w SUW prowadzono ewidencje ilości wody pobieranej oraz wprowadzanej do sieci wodociągowej w programie komputerowym ASIX, w sposób automatyczny powiązany z przepływomierzami.

(dowód: akta kontroli str. 500 – 504)

2.4. W toku kontroli przeprowadzono oględziny pomieszczeń, sprzętu i aparatury SUW. Jej teren był ogrodzony, oznaczony tablicą informacyjną MPWiK. Automatyczna brama wjazdowa z urządzeniami monitoringu i systemu alarmowego. Pomieszczeniu dyspozytorski wyposażone było w dwa komputery do monitoringu SUW, jeden do monitoringu wodociągów, jeden obsługujący bimonitoring SYMBIO, ekrany podglądu z kamer umieszczonych na ujęciu brzegowym wody w Żywcu oraz monitoringu bramy wjazdowej na teren SUW.

W ramach podstawowych procesów uzdatniania wody SUW prowadziła:

- sedymentację: piaskownik/osadnik (drugi), komora zbiorcza wody z ujęcia powierzchniowego, z której woda przepływała do trzech komór, w których następował proces grawitacyjnej separacji cząstek stałych;
- koagulację: objętościową i powierzchniową, z udziałem koagulantu – chlorek poliglinu. Do koagulacji służyły 3 mieszacze szybkie, w tym: 2 pracujące i 1 rezerwowi oraz 8 osadników pokoagulacyjnych;
- filtrację: zespół pięciu filtrów otwartych, pospiesznych, zmodernizowanych, m.in. poprzez wprowadzenie w 2006 r. automatyzacji procesu filtracji oraz wymianę drenażu;
- dezynfekcję: stosowano dwa jednoczesne systemy dezynfekcji: fizyczna (lampa UV) i dezynfekcja chemiczną mieszaniną utleniającą MIOX.

Ponadto od 2004 roku w SUW funkcjonował system bimonitoringu SYMBIO, tj.: system wczesnego ostrzegania przed zanieczyszczeniem chemicznym wody, zainstalowany na rurociągu wody surowej. System biologicznej kontroli jakości

<sup>25</sup> Ostatnia aktualizacja – grudzień 2015 r.

wody, polega na obserwacji i rejestracji stopnia otwarcia osmiu mały słodkowodnych (biowskażniki).

Stan techniczny urządzeń wodnych w *SUW* był dobry. Sprawność i awaryjność sprzętu monitorowane były w programie komputerowym pn.: *Użytkowanie maszyn i urządzeń w przedsiębiorstwie Wersja: 2,80*.<sup>26</sup> Program zawierał bazę wszystkich urządzeń, ich przeglądów i napraw, z możliwością generowania raportów z przeprowadzenia każdej czynności eksploatacyjnej i i zbiorczych.

W *SUW* prowadzono modernizację układu koagulacji, poprzez wzbogacenie układu o dodatkowy proces separacji zawiesiny (flotacja ciśnieniowa), instalację dodatkowych czujników, w tym: analizatora cząstek. Modernizacja ta dotyczyła 6 z 8 osadników pokoagulacyjnych.

(dowód: akta kontroli str. 56 – 57, 63 – 69, 506 – 509)

Ustalone  
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

### **3. Prowadzenie monitoringu jakości wody ujmowanej oraz podawanej do sieci wodociągowej – prowadzenie wewnętrznej kontroli jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.**

Opis stanu  
faktycznego

3.1 MPWiK realizowała obowiązki dotyczące prowadzenia regularnej wewnętrznej kontroli jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, określone w art. 5 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków<sup>27</sup>, poprzez prowadzenie regularnej wewnętrznej kontroli jakości wody.

Badanie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi były wykonywane w latach 2013-2016 (I kw.) przez własne laboratorium badania wody (Dział Analiz Laboratoryjnych), a część badań wykonywana była na zlecenie MPWiK przez Laboratorium Centralne AQUA SA w Bielsku Białej, którego podwykonawcą był Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska Sp. z o.o. - Laboratorium w Katowicach.

Fakt zlecenia badania jakości wody laboratorium zewnętrznemu, Prezes Zarządu wyjaśniła przeprowadzeniem rachunku ekonomicznego, z którego wynikała nieopłacalność utrzymywania części metod pomiarowych przez własne laboratorium, z uwagi na niską częstotliwość wykonywania zlecanych analiz.

Wszystkie ww. laboratoria posiadały systemy jakości prowadzonych badań wody, zatwierdzone corocznie przez właściwego miejscowo Powiatowego Państwowego Inspektora Sanitarnego<sup>28</sup>.

(dowód: akta kontroli str. 73, 86-126)

Harmonogram pobierania próbek do oceny jakości wody w zakresie monitoringu kontrolnego i przeglądowego w sieci wodociągowej oraz badań jakości ujmowanej wody powierzchniowej na lata 2013-2016 (I kw.) zatwierdzany był w okresie objętym

<sup>26</sup> Program firmy Forum Media Polska Sp. z. o.o. Poznań.

<sup>27</sup> Dz. U. z 2015 r., poz. 139 ze zm., zwanej dalej „uzzw”.

<sup>28</sup> Zwanego dalej: „PPIŚ”.

kontrolą przez PPIS w Żywcu, tj. zgodnie z § 4 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi<sup>29</sup>.

(Dowód: akta kontroli str. 168-180)

MPWiK ustaliło dwa stałe punkty czerpalne służące do pobierania próbek wody:

- ujęcie wody – „Przekrój ujęcia wody powierzchniowej MPWiK - Żywiec na rzece Koszarawie”;
- miejsce wprowadzania wody do sieci wodociągowej – „Punkt kontrolny nr 1 SUW, ul. Kopernika 83a”.

Częstotliwość pobierania przez MPWiK próbek w obu punktach czerpalnych, w zależności od grupy wskaźników i rodzaju monitoringu prezentuje poniższa tabela:

Rok	Ujęcie wody			Miejsce wprowadzania wody do sieci wodociągowej	
	Grupa wskaźników I	Grupa wskaźników II	Grupa wskaźników III	Monitoring kontrolny <sup>30</sup>	Monitoring przeglądowy <sup>31</sup>
2013	4	3	1	6	1
2014	4	3	1	6	1
2015	4	3	1	6	1
I kw. 2016	1	-	-	1	-

Częstotliwości pobierania próbek spełniają minimalne wymagania określone w załączniku nr 6 *jwps2007* oraz w załączniku nr 6 do obowiązującego od 28 listopada 2015 r. rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi<sup>32</sup> tj.: nie rzadziej niż 2 próbki na rok dla monitoringu kontrolnego; 1 próbkę na 2 lata dla monitoringu przeglądowego i była zgodna z harmonogramami, zatwierdzonymi przez PPIS w Żywcu.

Grupy wskaźników wody określone zostały w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 listopada 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczona do spożycia<sup>33</sup>.

(Dowód: akta kontroli str. 57, 74, 134-140)

### 3.2. W latach 2013-2015 i w I kwartale 2016 roku MPWiK przeprowadzało badania wody ujmowanej i wprowadzanej do sieci zgodnie z zatwierdzonym przez PPIS

<sup>29</sup> Dz. U. Nr 61, poz. 417 ze zm., zwanego dalej: „*jwps2007*”. Rozporządzenie uchylone z dniem 28 listopada 2015 r.

<sup>30</sup> Parametry objęte monitoringiem kontrolnym: glin, jon amonowy, barwa, przewodność, *Clostridium perfringens* (łącznie z przetrwalnikami), *Escherichia coli* (*E. coli*), stężenie jonów wodoru (pH), żelazo, azotyny, zapach, *Pseudomonas aeruginosa*, smak, ogólna liczba mikroorganizmów w temperaturze 22 °C i w 36 °C (gdy woda jest dystrybuowana w butelkach lub pojemnikach, bakterie grupy coli) i mętność.

<sup>31</sup> Monitoring przeglądowy stanowi rozszerzenie monitoringu kontrolnego i służy dostarczeniu informacji niezbędnych do oceny, czy są przestrzegane wymagania określone w załącznikach nr 1-3 do *jwps2007* oraz spełnione parametry określone w pozycjach 2, 4 i 5 w załączniku nr 4 do tego rozporządzenia.

<sup>32</sup> Dz. U. z 2015 r., poz. 1989, zwane dalej „*jwps2015*”.

<sup>33</sup> Dz. U. Nr 204, poz. 1728, zwanego dalej: „*wpps*”. Do wskaźników grupy I zaliczono: odczyn pH, barwa, zawiesiny ogólne, temperatura, przewodnictwo elektrolityczne właściwe, zapach, azotany, chlorki, fosforany, ChZT, tlen rozpuszczony (stopień nasycenia), BZT<sub>5</sub> i amoniak. Do wskaźników grupy II zaliczono: żelazo rozpuszczone, mangan, miedź, cynk, siarczany, substancje powierzchniowo czynne, fenole, azot Kjeldahla, liczba bakterii grupy coli, liczba bakterii grupy coli typu kałowego (termotolerancyjne), ogólny węgiel organiczny. Do wskaźników grupy III zaliczono: fluorki, bor, nikiel, arsen, kadm, chrom ogólny, ołów, selen, rtęć, bar, cyjanki, rozpuszczone lub zemułgowane węglowodory, wielopięścieniowe węglowodory aromatyczne, pestycydy ogólne, substancje ulegające ekstrakcji chloroformem, paciorkowce kałowe (enterokoki) i bakterie z rodzaju *Salmonella*.

harmonogramem, z przewidzianą w nim częstotliwością i zakresem pomiarów. Z badań sporządzano sprawdzania i przekazywano je do PPIS w Żywcu.

(Dowód: akta kontroli str. 227-252)

Pobierana na ujęciach powierzchniowych MPWiK woda miała kategorię A1, A2 lub A3. O kategorii A2 decydowały przekroczenia następujących parametrów: liczba bakterii grupy coli, liczba bakterii grupy coli typu kałowego, azot Kieldahla, liczba paciorkowców kałowych, salmonella sp. (w 5000 ml), BZT<sub>5</sub> i zawiesina ogólna. O kategorii A3 decydował parametr salmonella sp. (w 1000 ml).

(Dowód: akta kontroli str. 75, 134-207)

MPWiK dysponuje wynikami badań jakości wody od połowy roku 2008 do końca I kwartału 2016 r. Pod względem fizyko-chemicznym woda w rzece Koszarawa na przestrzeni lat nie zmieniła się w znacznym stopniu. Odczyn pH utrzymywał się od 2010 r. na poziomie ok. 8. Zawiesina ogólna w latach 2008-2015 utrzymywała się na poziomie 5 mg/l, z okresowymi skokami do 10, a nawet 14,1 mg/l. W większości przypadków woda spełniała kategorię jakości A1 tylko w czasie wezbrań i długotrwałych opadów jej parametry pogarszały się. Co do jakości mikrobiologicznej, w badanych próbkach woda ta mieściła się w kategorii A2 lub A3. Liczba bakterii grupy coli zmieniała się od 1.986 jtk w 100 ml wody w 2008 r., poprzez 8.600 jtk w 2011 r. do 560 jtk w 2015 r. Liczba bakterii grupy coli typu kałowego zmieniała się od 80 jtk w 100 ml wody w 2008 r., poprzez 6.000 jtk w 2011 r. do 41 jtk w 2015 r. Widoczny od 2013 r. spadek liczby bakterii grupy coli typu kałowego oraz liczby paciorkowców kałowych w badanych próbkach wody - zdaniem Dyrektora ds. Eksploatacji i Utrzymania Ruchu - jest efektem prowadzonego *Programu oczyszczania ścieków na Żywiecczyźnie* i włączania ścieków powstałych z bytowania ludzi oraz działalności gospodarczej do zbiorczego systemu kanalizacyjnego, zakończonego oczyszczalnią ścieków MPWiK.

(Dowód: akta kontroli str. 77-79)

Wyniki badań jakości wody z próbek ujętych w miejscu wprowadzania do sieci, tj. w pomieszczeniu dyspozytorni SUW w Żywcu przy ul. Kopernika 83a i przedstawionych w protokołach przesyłanych do PPIS w latach 2013-2016 (I kw.) potwierdziły, że woda odpowiadała wymaganiom określonym w załącznikach od nr 1 do nr 4 rozporządzenia *jwps2007* i *jwps2015*. W dwóch przypadkach dotyczących badań o nr 276/NL/2013 i 300/NL/2014 (punkt kontrolny przy ul. Kopernika 83a) nie wykonano badania zawartości manganu. Badanie manganu wykonane w tym okresie na ujęciu wody na rzece Koszarawa w Żywcu oraz w 2015 r. na punkcie kontrolnym przy ul. Kopernika 83a (SUW) wykazało prawidłową jego wartość.

(Dowód: akta kontroli str. 134-220)

- 3.3 W okresie objętym kontrolą, nie wystąpiły na terenie stref ochronnych ujęć wody MPWiK lub w ich pobliżu poważne awarie lub inne okoliczności mogące spowodować zmianę jakości wody.

(Dowód: akta kontroli str. 76, 80)

Ustalone  
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

MPWiK zleciło na lata 2013 i 2014 wykonanie monitoringu przeglądowego badania wody ujmowanej i wprowadzanej do sieci podwykonawcy AQUA SA, bez wyszczególnienia poszczególnych parametrów. W sprawozdaniach z badań

AQUA S.A za lata 2013 i 2014 nie zwrócono uwagi na brak wyniku z oznaczenia obecności manganu w wodzie po jej uzdatnieniu<sup>34</sup>. Braki te zauważono w 2015 r. i od tego czasu na zleceniu wyszczególniano wszystkie wymagane parametry wody.

Powyższe stanowiło naruszenie § 4 *jwps2007* stanowiącego, że ocena przydatności wody przeprowadzana przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne w ramach kontroli wewnętrznej, o której mowa w art. 5 ust. 1a *uzzw* obejmuje prowadzenie badań jakości wody w zakresie dotyczącym, co najmniej parametrów objętych monitoringiem kontrolnym określonych w załączniku nr 5 do *jwps2007* oraz wymagań i parametrów objętych monitoringiem przeglądowym, o których mowa w § 12 ust. 3 *jwps2007*. Monitoring kontrolny - zgodnie z załącznikiem nr 5 do *jwps2007* - i przeglądowy – zgodnie z załącznikiem nr 3 do *jwps2007* - obejmuje m.in. badanie manganu.

Za realizację i nadzór obowiązków wynikających z *jwps2007* odpowiadał kierownik Stacji Uzdatniania Wody.

Prezes Zarządu Spółki nieprzeprowadzenie w latach 2013-2014 badań manganu wyjaśniła przeoczeniem kierownictwa *SUW*. Przeprowadzona po ujawnieniu powyższej nieprawidłowości ocena pracy wykazała brak kompetencji kierownika *SUW*, który w 2015 r. został usunięty z zajmowanego stanowiska. Upomnienie otrzymała także kierownik laboratorium. Otrzymała ona również polecenie podjęcia działań zapobiegawczych zmierzających do uszczelnienia nadzoru nad badaniami.

(dowód: akta kontroli str. 81-85, 168-226)

#### Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonej nieprawidłowości, działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

### 4. Podejmowanie działań w celu poprawy jakości wody ujmowanej oraz podawanej do sieci wodociągowej.

Opis stanu faktycznego

4.1. Jakość wody pobieranej na ujęciach MPWiK w okresie objętym kontrolą mieściła się w kategoriach A1, A2 i A3.

(dowód: akta kontroli str. 134 – 220, 255)

4.2. W *SUW* do uzdatnienia wód powierzchniowych stosowano w sposób ciągły następujące procesy: cedzenie (kraty rzadkie), sedimentacja wstępna (piaskownik), koagulacja, flokulacja, sedimentacja, filtracja, dezynfekcja (chlorowanie końcowe ) i dezynfekcja promieniami ultrafioletowymi (lampa UV).

(dowód: akta kontroli str. 56 – 57, 63 – 69, 255)

Stosowanie w sposób ciągły ww. procesów technologicznych spełnia wymagania *wpps* przy uzdatnianiu wód kategorii A2. W przypadku wystąpienia wód kategorii A3 *SUW* nie ma możliwości zastosowania wszystkich określonych w *wpps* wysokoefektywnych metod uzdatniania, jednak ze względu na charakter problemów ujmowanej wody w kategorii A3, wynikających z przekroczeń mikrobiologicznych, w układzie zastosowany jest podwójny system dezynfekcji oparty na lampie ultrafioletowej i dezynfekcji mieszaniną dezynfekantów, a także dwuwarstwowe filtry pośpieszne. W konsekwencji umożliwia to skuteczną dezynfekcję wody, która spełnia wymagania parametrów jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi określonych w załącznikach 1-4 *jwps2007* i *jwps2015*.

<sup>34</sup> Badania Nr 276/NL/2013 i Nr 300/NL/2014.

(dowód: akta kontroli str. 52 – 69, 255 – 258)

W punkcie ujęcia wody „przekrój ujęcia wody powierzchniowej MPWiK – Żywiec na rzece Koszarawie” woda surowa charakteryzowała się zmienną jakością.

Dyrektor ds. Eksploatacji stwierdziła, że skuteczność procesu uzdatniania wody wynikająca z prowadzonych badań w ramach kontroli wewnętrznej była równa 100%, czyli uzyskana redukcja zanieczyszczeń w procesach uzdatniania przy zmiennej jakości wody ujmowanej zapewniła osiągnięcie wymaganej jakości wody do spożycia przez ludzi.

W okresie objętym kontrolą nie zakwestionowano żadnej z próbek w punkcie wprowadzania wody do sieci wodociągowej ze względu na ponadnormatywną wartość. Po rozpatrzeniu wszystkich wyników badań wody w tym punkcie stwierdzono, że woda wprowadzana do sieci wodociągowej w tym okresie była przydatna do spożycia przez ludzi w oparciu o wymagania *jwps2007* i *jwps2015*.

(dowód: akta kontroli str. 134-220, 257-258)

Koszt doprowadzenia 1 m<sup>3</sup> wody ujętej na ujęciu do uzyskania wymagań dotyczących jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi określonych w rozporządzeniach *jwps* w latach 2013, 2014 i 2015 wynosił w *SUW* odpowiednio: 1,39 zł, 1,36 zł i 1,16 zł.

Udział podstawowych składników kosztów ewidencjonowanych przez MPWiK w *SUW* w poszczególnych latach była następująca:

- amortyzacja: 15,81%, 14,02% i 15,03%;
- wynagrodzenia: 22,88, 29,14% i 27,33%,
- energia: 5,62%, 4,48% i 7,40%,
- opłaty za korzystanie ze środowiska: 6,46%, 6,46% i 8,44%,
- usługi remontowe: 1,68%, 2,34% i 7,52%
- koszty wydziałowe: 17,2%, 18,73% i 12,36%.

(dowód: akta kontroli str. 261-263)

4.3. W okresie objętym kontrolą, *PPIS* nie stwierdził w MPWiK przydatności wody do spożycia na warunkach przyznanego odstępowania.

(dowód: akta kontroli str. 258)

W MPWiK w latach 2013-2016 (I kw.) odnotowano dwa przypadki stwierdzenia przez *PPIS* warunkowej przydatności wody do spożycia przez ludzi, na podstawie § 14 ust. 3 *jwps2007*:

- Na podstawie sprawozdania nr OL/LW – 3/2013 opracowanego przez Oddział laboratoryjny Państwowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żywcu<sup>35</sup> z badania próbki pobranej w dniu 22 stycznia 2013 r. z wodociągu sieciowego w punkcie kontrolnym *SUW* (ul. Kopernika 83a), *PPIS* w Żywcu stwierdził warunkową przydatność wody do spożycia przez ludzi, z uwagi na odchylenie parametru: smak z nieprawidłowymi zmianami (stan wymagany: akceptowalny przez konsumenta i bez nieprawidłowych zmian). Jednocześnie *PPIS* w Żywcu nie wskazał MPWiK zakresu ani terminu działań naprawczych. W dniu 8 lutego 2013 r. *PPIS* wszczął postępowanie o obciążeniu MPWiK opłatą za badania laboratoryjne.

Przedsiębiorstwo po uzyskaniu sprawozdania z *PPIS* dotyczącego odchylenia natychmiast zleciło dodatkowe badania na smak wody uzdatnionej w dwóch

<sup>35</sup> Zwanej dalej PSSE.

niezależnych instytucjach, które nie potwierdziły stwierdzonej przez *PPIS* nieprawidłowości. W piśmie z 1 lutego do *PPIS*, Prezes MPWiK wyjaśniła możliwość chwilowego pogorszenia się smaku trudnym do zidentyfikowania zdarzeniem w rzece, skutkującym pogorszeniem się „surowca”, tj. wody w Koszarawie. Podkreśliła jednak, że nie zarejestrowano w ostatnim okresie od konsumentów wody żadnego zgłoszenia o złym smaku. Z badań przeprowadzonych 31 stycznia 2013 r. wynikało, że smak wody uzdatnionej w punkcie kontrolnym 1 (*SUW* ul. Kopernika 83a) spełnia wymagania rozporządzenia *jwps2007*. Przeprowadzone badania porównawcze wody surowej w dniach 30 i 31 stycznia 2013 r. wykazało znaczną różnicę w mętności wody (odpowiednio 1,4 NTU i 281,0 NTU), co powinno wpłynąć na jej smak. Przeprowadzone badania tego nie potwierdziły, co zdaniem Prezesa MPWiK świadczy o tym, jak bardzo subiektywnym badaniem jest ocena smaku.

- W wyniku badania próbki wody z wodociągu sieciowego pobranej 24 marca 2015 r. w punkcie kontrolnym 1 (*SUW*, ul. Kopernika 83a), *PPIS* w Żywcu stwierdził warunkową przydatność wody do spożycia przez ludzi z powodu stwierdzonego odchylenia zawartości manganu – wynik 305 µg/l (wymagania do 50 µg/l) i żelaza ogólnego – wynik: 339 µg/l (wymagania do 200 µg/l). *PPIS* nie wskazał zakresu ani terminu działań naprawczych. Wyniki analizy przeprowadzone przez laboratorium MPWiK wody pobranej w tym samym punkcie i w tym samym czasie równocześnie z przedstawicielem *PPIS* Żywiec wykazały: żelazo ogólne < 20 µg/l i mangan < 20 µg/l. W dniu 27 kwietnia 2015 r. *PPIS* wszczął postępowanie o obciążeniu MPWiK opłatą za badania laboratoryjne. Przedsiębiorstwo po uzyskaniu informacji z *PPIS* dotyczącego stwierdzonych odchyień, natychmiast zleciło dodatkowe badania wody uzdatnionej i pismem NES/1702/2015 z dnia 21 kwietnia 2015 przekazało informacje do *PPIS* w Żywcu o prawidłowych wynikach badań kwestionowanych parametrów. Pismem z dnia 24 czerwca 2015 r. *PPIS* stwierdził spełnianie wymagań *jwps2007* wody pobranej do badania w dniu 20 maja 2015 r. w zakresie zawartości manganu i żelaza.

*Dyrektor ds. Eksploatacji* swoje zaskoczenie stwierdzonym odstępstwem uzasadniła m.in. tym, że w procesie uzdatniania wody prowadzonym w *SUW* nie stosuje się żadnych związków żelaza lub manganu mogących spowodować nagły i drastyczny wzrost poziomu tych wskaźników. Dodatkowo nie pobieranie wody głębinowej oraz brak przemysłu zlokalizowanego powyżej ujęcia wód powierzchniowych i mogącego wprowadzać te związki do wody wyklucza możliwość wzrostu tych pierwiastków w wodzie pobranej. Zawartość żelaza i manganu w wodzie pobranej z ujęcia infiltracyjnego, jak i ujęcia powierzchniowego z ostatnich dwóch lat utrzymywała się na bardzo niskim poziomie, co wynika z charakteru wody w rzece Koszarawie.

(dowód: akta kontroli str. 264-280, 367-371, 387-389)

Pomimo nie stwierdzenia przypadków braku przydatności wody do spożycia w *SUW* prowadzona jest modernizacja układu koagulacji, która ma na celu optymalizację procesu, a także wzbogacenie układu o dodatkowy proces separacji zawiesiny, czyli flotację ciśnieniową. Zdaniem *Dyrektor ds. Eksploatacji*, od 2015 roku ww. inwestycja oraz instalacja dodatkowych czujników, w tym nowego typu analizatorów cząstek przyczyni się do poprawienia efektywności i niezawodności *SUW*.

(dowód: akta kontroli str. 52-69, 256-258, 390)

Ustalone  
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

Opis stanu  
faktycznego

## 5. Wykonywanie obowiązków sprawozdawczo-informacyjnych dotyczących wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

5.1. Sporządzanie i przekazywanie sprawozdań dotyczących gospodarowania wodą przeznaczoną do spożycia przez ludzi.

5.1.1. Zgodnie z wymaganiami art. 286 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska<sup>36</sup>, MPWiK przekazywało Marszałkowi Województwa Śląskiego corocznie w latach 2013-2016, do dnia 31 marca następnego roku, wykaz zawierający informacje o ilości i jakości pobranej wody podziemnej i powierzchniowej oraz informacje o wysokości należnych opłat. Dane przesyłano na formularzu określonym w załączniku nr 3 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 lutego 2014 r. w sprawie wykazów zawierających informacje i dane w zakresie korzystania ze środowiska oraz o wysokości należnych opłat<sup>37</sup>.

(dowód: akta kontroli str. 295-321)

Stosownie do wymagań określonych w art. 285 ust. 2 *POŚ* przedsiębiorstwo wносиło na rachunek Urzędu Marszałkowskiego należną za lata 2013-2015 opłatę, w terminie do 31 marca następnego roku.

(dowód: akta kontroli str. 295, 300, 310)

Podane w ww. wykazach za lata 2013, 2014 i 2015 dane o ilości i jakości pobranej wody były zgodne z ewidencją, o której mowa w art. 287 ust. 1 pkt 2 *POŚ*. Informacje o jakości pobranej wody określono na podstawie wyników monitoringu jakości wody prowadzonego przez przedsiębiorstwo.

Z ujęcia brzegowego, prowadzona ewidencja opierała się na podstawie „*Sprawozdań dobowych*”, gdzie w sposób automatyczny wprowadzane są dane z przepływomierza elektromagnetycznego.

Z ujęcia drenażowego, ewidencja opierała się na comiesięcznych odczytach i wpisie do prowadzonej elektronicznie „*Karty odczytów*” z licznika przepływomierza zamontowanego na rurociągu doprowadzającym wodę z ujęcia.

(dowód: akta kontroli str. 292-319)

W wykazach za rok 2013, 2014 i 2015 przyjęto współczynniki różnicujące, odpowiadające rodzajowi i przeznaczeniu pobieranej wody oraz zastosowanym metodom jej uzdatniania zgodnie z § 9 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 października 2008 r. w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska<sup>38</sup>.

Przy wnoszeniu opłat za korzystanie ze środowiska wody drenażowe potraktowano w MPWiK jako podziemne, podczas gdy w pozwoleniach wodnoprawnych udzielonym Spółce w latach 2011 i 2015 określane są one jako wody

<sup>36</sup> Dz. U. z 2016 poz. 627 ze zm., zwanej dalej „*POŚ*”.

<sup>37</sup> Dz. U. z 2014 r. poz. 274 ze zm.

<sup>38</sup> Dz. U. Nr 196, poz. 1217 ze zm.



powierzchniowe. Powyższe *Dyrektor ds. Eksploatacji* wyjaśniła tym, iż określenie, czy wody drenażowe zaliczane są do wód podziemnych, czy do powierzchniowych jest problematyczne.

W MPWiK współczynniki zależne od zastosowanych metod uzdatniania wynosiły:

- dla wody podziemnej 0,5 z uwagi na proces koagulacji;
- dla wody powierzchniowej 1 z uwagi na proces koagulacji i 1,2 ze względu na położenie geograficzne.

Przy zastosowaniu jednostkowych stawek za pobór wód przeznaczonych do spożycia przez ludzi wartości opłat w latach 2013, 2014 i 2015 wynosiły:

- woda podziemna 0,065 zł/m<sup>3</sup>; 0,067 zł/m<sup>3</sup> i 0,068 zł/m<sup>3</sup>;
- woda powierzchniowa 0,039 zł/m<sup>3</sup>; 0,040 zł/m<sup>3</sup> i 0,040 zł/m<sup>3</sup>.

(dowód: akta kontroli str. 295-319)

5.1.2. Zgodnie z wymaganiami art. 30 pkt 3 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej<sup>39</sup>, MPWiK sporządzało w latach 2013-2015 sprawozdania M-06. Sprawozdania składane były w formie elektronicznej zgodnie z art. 30 ust. 2 pkt. 1 *usp* w terminach do 2 lutego 2014 r., 2015 r. i 2016 r.

Ilość pobieranej wody dla całego MPWiK, podana w sprawozdaniach M-06 za lata 2013-2015 była zgodna z ewidencją, o której mowa w art. 287 ust. 1 pkt 2 *POŚ*.

(dowód: akta kontroli str. 292-294, 325-334)

5.2. Informowanie konsumentów o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

5.2.1. MPWiK prawidłowo wypełniało obowiązki informacyjne w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

W okresie objętym kontrolą, MPWiK posiadało zezwolenie na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę udzielone przez Burmistrza Miasta Żywca. Ze względu na rozpoczęcie działalności również w zakresie dostarczania wody początkiem 2016 r. w Gminie Radziechowy-Wieprz, w dniu 13 stycznia 2016 r. uzyskano także stosowne zezwolenie.

(dowód: akta kontroli str. 335-341)

Zgodnie z regulaminami dostarczania wody i odbioru ścieków MPWiK, informacja o jakości wody miała być przekazywana:

- co kwartał do Burmistrza Miasta Żywca;
- raz w roku do Wójta Gminy Radziechowy-Wieprz.

MPWiK informowało Burmistrza Miasta Żywca w latach 2013-2016 (I kwartał) o jakości wody podawanej do sieci wodociągowej z częstotliwością raz na kwartał. W kwietniu 2016 r. informację o jakości wody przesłano także do Wójta Gminy Radziechowy-Wieprz. W informacjach ujęto wartości średnie kwartalne wybranych kilkunastu parametrów fizykochemicznych i mikrobiologicznych wody podawanej do miejskiej sieci wodociągowej. Informacje te były zgodne z wynikami prowadzonego monitoringu.

(dowód: akta kontroli str. 335 – 351, 134 – 220, 409)

5.2.2. MPWiK informowało konsumentów o jakości wody podawanej do sieci przez zamieszczanie wyników badań na stronie internetowej [www.mpwik-zywiec.pl](http://www.mpwik-zywiec.pl) w zakładce JAKOŚĆ NASZEJ WODY lub NASZA WODA. Zgodnie z wyjaśnieniami

<sup>39</sup> Dz. U. z 2012 r., poz. 591 ze zm., zwanej dalej „*usp*”.

*Dyrektor ds. Eksploatacji*, aktualizacja danych odbywała się raz na kwartał. W Spółce dostępna była również część (od 2008 r.) archiwalnych protokołów z badań wody. Podawane wyniki były zgodne z danymi przesyłanymi do Burmistrza Miasta Żywca oraz wynikami prowadzonego monitoringu.

(dowód: akta kontroli str. 287, 134 – 220, 409)

W okresie objętym kontrolą do MPWiK nie wpłynął żaden wniosek, w trybie ustawy o dostępie do informacji publicznej, o udostępnienie informacji o jakości wody przeznaczonej do spożycia.

(dowód: akta kontroli str. 287, 409)

Ustalone  
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

Pomimo określenia w posiadanych przez MPWiK pozwoleniach wodnoprawnych ujęcia drenażowego (infiltracyjnego) wody na rzece Koszarawa jako ujęcia wody powierzchniowej, w składanych w latach 2013-2015 do Marszałka Województwa Śląskiego informacjach o zakresie korzystania ze środowiska oraz o wysokości należnych opłat, ujęcie drenażowe (infiltracyjne) traktowane było jako ujęcie wody podziemnej. Naliczone przez MPWiK w okresie objętym kontrolą opłaty za ujęcie podziemne wynosiły 69 713,15 zł, podczas gdy za ujęcie powierzchniowe powinny one wynosić 93 363,23 zł. Skutkiem powyższego, za pobór wody z ujęcia infiltracyjnego MPWiK wniósł w latach 2013-2015 na rachunek Urzędu Marszałkowskiego mniejsze opłaty o 23 650,08 zł, w porównaniu z opłatami naliczonymi dla ujęcia powierzchniowego.

Fakt nie wystąpienia do stosownych organów o rozstrzygnięcie ww. sprzeczności *Dyrektor ds. Eksploatacji* wyjaśniła zamieszczoną w art. 9 ust. 1 pkt 22 *upw* definicją jednoznacznie wskazującą, iż wody z ujęcia drenażowego należą do wód podziemnych. Dodatkowo na stronach Ministerstwa Środowiska istniał zapis, że wszystkie wody pod powierzchnią terenu to wody podziemne i tak należy wnosić opłaty. *Dyrektor* stwierdziła także, że wszystkie znalezione interpretacje pozostawały w sprzeczności z posiadaniem pozwoleniem wodnoprawnym, a wnoszone do tej pory opłaty za korzystanie ze środowiska w zakresie poboru wód nie budziły żadnych wątpliwości Urzędu Marszałkowskiego i Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

NIK nie podziela argumentacji zawartej w powyższych wyjaśnieniach, stojąc na stanowisku, że podstawą prawną ustalania opłat jest zapis zawarty w decyzji o udzieleniu Spółce pozwolenie wodnoprawnego na pobór wód, do którego Spółka – w przewidzianym prawem terminie – nie odwołała się.

(dowód: akta kontroli str. 22 – 34, 295 – 319, 408, 410)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonej nieprawidłowości, działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

Wnioski pokontrolne

## IV. Wnioski

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli<sup>40</sup>wnosi o dokonanie stosownych korekt w przekazanych do Urzędu

<sup>40</sup> Dz. U. z 2015 r., poz. 1096 zm., zwanej dalej „ustawą o NIK”.

Marszałkowskiego w latach 2013-2015 informacjach o ilości i jakości pobranej wody podziemnej i powierzchniowej oraz o wysokości należnych opłat za korzystanie ze środowiska i dokonanie wpłaty na konto Urzędu Marszałkowskiego kwoty 23.650,08 zł wraz z należnymi odsetkami.

## V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia  
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Katowicach.

Obowiązek  
poinformowania  
NIK o sposobie  
wykorzystania uwag  
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, dnia 4 lipca 2016 r.

**Najwyższa Izba Kontroli  
Delegatura w Katowicach**

**Kontrolerzy**

**Iwona Soroczyńska  
Gł. specjalista kontroli państwowej**

.....

**Stanisław Tarnowski  
Gł. specjalista kontroli państwowej**

.....